

4. Тропик-Тур. Офіційний сайт [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: www.tropictur.te.ua.

5. Український туристичний портал: [Електронний ресурс] — листопад, 2017. — Режим доступу: http://www.turkraina.info/news/na_rozvitok_turizmu_v_ukrajini_vidileno_1 mln_800_tis_griven/2011-02-14-1274

6. Український туристичний портал: [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://www.turkraina.info/news/na_rozvitok_turizmu_v_ukrajini_vidileno_1_m].

tgsspectour@gmail.com

Сокол Т. Г.

кандидат педагогічних наук, доцент

Академія праці, соціальних відносин і туризму, Київ, Україна

ДО ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ПЕРІОДИЗАЦІЇ ІСТОРІЇ ТУРИЗМУ

Анотація. Серед науковців, які досліджують історію туризму, немає єдиної думки щодо підходів до її його періодизації, але практично всі дослідники визначають сучасний період його розвитку, починаючи з 1945 року до наших днів. Автор даної статті пропонує виділити Новітній етап, починаючи з початку XXI століття — до наших днів, етап розвитку туризму як соціального феномену і становлення сталого туризму.

Ключові слова: періодизація історії туризму, етапи розвитку туризму, Новітній етап.

Історію розвитку будь-якого соціального явища варто починати з її періодизації. Це стосується також історії туризму, яка входить як навчальний предмет до освітніх програм підготовки фахівців туризму у ЗВО України.

Серед зарубіжних авторів — дослідників туризму немає єдиної думки щодо визначення періодів його історії. Деякі з них визначають їх відповідно до розвитку засобів пересування. Так, американський автор Дж. Уокер виділяє передіндустріальний етап, коли для подорожей використовувались найпростіші засоби пересування, далі — епоху залізниць, автомобілів, літаків, круїзних лайнерів. Німецькі дослідники беруть за основу історико-соціальну характеристику туризму та пропонують вважати період до початку XIX ст. передісторією туризму, XIX ст. — періодом елітарного туризму та появи спеціалізованих підприємств туристичних послуг, першу половину XX ст. — періодом становлення соціального туризму, далі — сучасний період масового туризму. Болгарські спеціалісти ідуть за історичною періодизацією, пропонуючи розглядати історію туризму, починаючи з Давнього Світу: період Античності, Ренесанс, XIX ст. та еру сучасного масового туризму (XX ст.) [1, с. 9]. Але загальновизнано, що до періоду XVII–XVIII ст. ще не можна застосовувати термін «туризм» і йдеться лише про історію подорожей і мандрівок. Про туризм у сучасному розумінні цього слова можна говорити, починаючи з другої половини XIX ст.

Підходи наших вітчизняних авторів до періодизації історії розвитку туризму в основі своїй мало розрізняються між собою. Періодизацію історії туризму вони, як правило, розглядають з точки зору становлення його форм і видів, формування туризму як масового явища, розвиток його як індустрії. Більшість авторів виділяють чотири етапи розвитку туризму [2–4].

Так одноставно першим етапом розвитку світового туризму вітчизняні науковці називають період з найдавніших часів до середини XIX століття — так званий початковий (ранньоісторичний) етап або передісторія туризму. Другим етапом дослідники вважають етап становлення організованого туризму як галузі, зародження корпорацій з надання туристичних послуг (XIX — початок XX ст.). Третій етап — формування індустрії туризму (перша половина XX ст. до Другої світової війни). Щодо четвертого періоду автори висловлюють єдину думку, визначаючи його як сучасний етап, — етап масового туризму, глобалізації туристичної індустрії (з 1945 року до наших днів).

У своєму підручнику «Основи туристичної діяльності» автор даної статті покладає в основу періодизації історії туризму дві основні характеристики подорожей — їх мотивацію та умови здійснення (соціальні, економічні, демографічні, технологічні тощо) — та пропонує виділити такі етапи історичного розвитку туризму:

- передісторія;
- Давній Світ;
- Середньовіччя;
- XVII–XVIII ст.;
- XIX ст. — перша половина XX ст.;
- кінець XX ст. — початок XXI ст. [5, с. 9].

Як бачимо, всі автори вважають останнім — сучасним етапом розвитку туризму — період після Другої світової війни до сьогодення. Але не можна заперечувати, що XXI століття відзначилося помітними трансформаціями в житті світового суспільства в економічному, політичному, екологічному, соціальному аспектах, і особливо — з точки зору технологічних змін.

Туризм перетворився на соціальний феномен, який справляє вплив на всі сторони життя сучасного суспільства. З економічної точки зору — це потужна індустрія, яка вже кілька років стійко тримається в першій п'ятірці найзатребуваніших експортних галузей [6], складає майже 10 % світового ВВП, надає робочі місця кожному десятому [7].

З політичної точки зору спілкування через туристичні обміни активно сприяло взаємоінтеграції народів. Нині ми це бачимо, зокрема, на прикладі визнання України рівноправною світовою і європейською державою та активної підтримки її боротьби за самоідентичність з російською агресією після вибору нею вектору європейської інтеграції.

В демографічному аспекті саме туризм і подорожі можна вважати потужним важелем відновлення єдності світового суспільства після сепараційних процесів, викликаних пандемією ковіду.

В плані екології туризм, використовуючи природні ресурси, покликаний служити також засобом їх збереження та відновлення через організацію різних форм природопізнавальної, природовиховної та природоохоронної туристичної роботи. Не випадково, девізом Всесвітнього дня туризму 2023 р., який проводитиметься на Близькому Сході, стало гасло: «Туризм та «зелені» інвестиції». А одним з перспективних видів туризму на період 2023–2024 років ЮНВТО називає подорожі до місцевих природних локацій і сільський туризм, у тому числі — як стимули розвитку сталого туризму.

А от лозунгом Дня туризму 2021 року було названо «Цифрове перетворення (діджиталізація) туризму». І це теж виправдано. Звичним стали електронні засоби зв'язку, електронні технології бронювання послуг туризму і гостинності, засоби безпеки в туризмі і готельному господарстві, електронні транспортні квитки, ваучери, інтерактивне телебачення. У країнах Південно-східної Азії, а з часом — і в країнах Євросоюзу з'явилися автоматичні готелі самообслуговування на основі електроніки. QR-коди активно використовуються туристами через їх смартфони, і хоча вони не в змозі замінити живого спілкування з гідом, але допомагають туристам орієнтуватися в місті перебування, знайомитися з його пам'ятками. З'явилися віртуальні екскурсії, віртуальні музеї.

Варто визнати, що саме техніка і технології, зокрема, поява новітніх засобів подорожування і, головне, новітніх інформаційних технологій докорінно змінили обличчя туризму в XXI столітті, змусили «переосмислити» туризм. Тому і тему для святкування Дня туризму у 2022 р., було сформульовано таким чином: «Переосмислення туризму».

Постійно розширюється перелік видів туризму. Так, в Україні в період післявоєнного відновлення поряд з традиційними видами туризму, такими як рекреаційний, пізнавальний (екскурсійний), активний туризм, підвищеного значення набуватимуть туризм медичний та інклюзивний, для людей, які отримали фізичні і психологічні травми. Україна має відновити низку важливих історико-культурних та природних пам'яток, пошкоджених війною — а їх вже зараз більше 800. Це може стимулювати появу абсолютно нових інноваційних видів туризму, таких як волонтерський туризм, етичний туризм тощо, появу яких зумовила війна.

Зростає і масовість туризму. Туристичні дестинації відчувають вплив «овертуризму» — надмасовості туристичних відвідувань. Туризм навіть переступив земні межі і вже нікого не дивує і не викликає заперечень поняття «космічний туризм».

Нині наукова спільнота визнала необхідність наукового вивчення туризму — феноменології туризму і, нарешті, започаткування науки туризмології як напряму наукового осмислення туризму і як навчальної дисципліни. І все це — результат перетворення туризму з масового суспільного явища на суспільний феномен XXI століття.

В 1999 році, напередодні нового тисячоліття на XIII сесії Генеральної асамблеї Всесвітньої туристичної організації, яка відбулася в Сантьяго (Чілі), було прийнято Глобальний етичний кодекс туризму. В цьому документі було встановлено нові орієнтири відповідального та стійкого розвитку туризму як фактору сталого розвитку суспільства в умовах дбайливого ставлення до загальноприйнятих людських цінностей і природного довкілля.

Висновок: Таким чином, на наш погляд, в періодизації історії туризму варто виділити сучасний період — Новітній етап, починаючи з початку XXI століття до наших днів, — етап розвитку туризму як соціального феномену і становлення сталого туризму. Це вимагає осмислення і обґрунтування в подальшому, зокрема, і в рамках туризмологічних досліджень.

Література

1. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності: підручник. Київ: Грамота, 2006. 264 с.
2. Устименко Л. М., Афанасьєв І. Ю. Історія туризму: навч. посіб. Київ: Альтерпрес, 2005. 320 с. URL: https://tourlib.net/books_history/ustymenko1-3.htm.
3. М. Мальська, Н. Паньків, А. Ховалко. Історія розвитку туризму: навч. посіб. Львів: ЛНУ, 2016. 117 с. URL: lnu.edu.ua
4. Шишкін І. Г. Міжнародний туризм та організація туристичної справи: конспект лекцій. Острог: НУОА. URL: oa.edu.ua
5. Сокол Т. Г. Основи туристичної діяльності: підручник. Київ: Грамота, 2006. 264 с.
6. Tourism Highlight 2020. URL: <https://www.unwto.org> (дата звернення 5.03.2023)
7. Tourism Highlight 2018. URL: <https://www.unwto.org> (дата звернення 5.03.2023)

Idovbenko@ukr.net

Шуплат О. М.

кандидат економічних наук, доцент

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, Україна

НАПРЯМИ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В СФЕРІ ТУРИЗМУ

Анотація. Розглянуто суть венчурного інвестування в сфері туризму. Проаналізовано рівень і пріоритети інноваційного розвитку України. Наведено приклади успішних венчурних проектів у світі та Україні, зокрема.

Ключові слова: венчурне фінансування, інноваційний розвиток, інвестиції.

Воєнні дії 2022 року суттєво дестабілізували економічну систему України, призвели до її глибоких структурних деформацій. Економіка країни знаходиться в стані найбільшого економічного стресу за понад 30-річний період її незалежності. Сфера туризму одна з перших зазнала серйозних фінансових втрат, ще не оговтавшись від пандемії COVID-19. У повоєнний час Україна може стати однією з найпривабливіших туристичних країн світу. Важливим фактором відновлення туристичної галузі України в повоєнному періоді буде залучення прямих і непрямих інвестицій, маркетингова підтримка, а також інноваційний розвиток.

Слід зазначити, що за даними дослідження «Covid-19: CX Impact», проведеного Sitel Group, тільки 14 % споживачів вважають сферу туризму найінноваційнішою у питаннях технологій, які використовувалися для обслуговування клієнтів до пандемії, і тільки 8 % від загальної